

הזכות שלא לדעת / תש"ע

פרק ראשון - הבנה והבנה

1. א. נושא הפולמוס: האם יש לפרסם בעיתון כל דבר שמעורר עניין או שמא יש להגביל את הפרסום ולא להביא לידיעת הציבור מעשים מגונים ורכילות.
- ב. **נימוקים בעד הפרסום:**
- (I) אחד מעקרונות הדמוקרטיה הוא זכות הציבור לדעת.
- (II) יש לתת מענה לסקרנות של הקוראים ולכמיהתם לריגושים.
- (III) יש לדווח על הרע כדי שהציבור ילמד להתרחק ממנו ולסור ממנו.
- נימוקים נגד הפרסום:**
- (I) פרסום מעשי פשע מגביר את העבריינות, כי יש אנשים המחקים את מעשי הפשע.
- (II) פרסום מעשי פשע מרגיל את האדם למציאות של פשע, וכך מקהה את הרגש כלפי מקרים של עבריינות.
- (III) פרסום של רכילות ולשון הרע פוגע בצנעת הפרט ומפר את כללי המוסר.
2. המניע של העיתון להגיע לקהל קוראים רחב ככל האפשר הוא מניע כלכלי. זה מסייע לעיתון להרוויח יותר כסף.
- היגדים המבססים את התשובה:

השורות	ההיגד
11-12	מה שמדריך את לבלרי התקשורת יותר מכל הוא מה שנקרא "אחוזי הרייטינג" של נושאי הכתבות.
21-22	מסייע להם להגיע מהר יותר ועמוק יותר <u>לכיסם</u> של הקוראים הפוטנציאליים.
69-71	הם ימשיכו לפרסם מעשי פשע מכיוון שלא ירצו להחליש את כוח השפעתם ולשמוט מידיהם את 'מכונת הכסף' המדפיסה להם הון רב.

השפעת היעד הכלכלי על התכנים	השפעת היעד הכלכלי על הצורה
מדורים מסוימים תופחים בלי פרופורציה גם אם אינם נחוצים. עמודים שלמים גדושים בפרטי פרטים של מעשי פשע ורכילות.	בעיתון מופיעות כותרות ענק ותמונות צבע אטרקטיביות במטרה לצוד את עינו של הקורא.

3. הקבלות והרעיונות שמאחוריהם

ההקבלה	הרעיון שהיא ממחישה
יד של פועל שאינה חשה תחושות עדינות בעקבות עבודת כפיים מאומצת.	הנפש מתקחה בעקבות חשיפה רבה לפשע.
משליכים לאש את הכף והנוצה המשמשות לבדיקת חמץ.	החטא דבק בעושה.
הצורך המובן בהתרעה שהעישון מזיק לבריאות.	יש צורך להתריע מפני הסכנה שבחשיפה לרוע.

המקור	הרעיון שהמקור מחזק
פירוש ה"אור החיים" על פרשת עיר הנידחת: בפרשת עיר הנידחת תורה מצווה להרוג את אנשי העיר. הפסוק "ונתן לך רחמים ורחמך" שנאמר שם מלמד שיש חשש שמי שהורג יושרש בו טבע הרצחנות גם אם עשה זאת על פי דין תורה. הקב"ה מבטיח לתת להם רחמים כדי לבטל את תכונת האכזריות שעלולה לדבוק בהורגים.	מי שנחשף לרע, הרע עלול לדבוק בו.
דברי רבנו יונה ב"שערי תשובה": עונשו של המלבין פני חברו חמור יותר מעונשו של רוצח – אין לו חלק לעולם הבא (הסיבה: המלבין פני חברו אינו מכיר בחטאו, לכן הוא רחוק מן התשובה).	איסורי לשון הרע ורכילות (שנחשפים בעיתונים) הם חמורים ושליילים לפחות כמו מעשי אלימות.

4. א. "מי יהין לצאת מול המעצמה העיתונאית?"

המילים המודגשות	פירושים	הסבר עמדת הכותב בנוגע לכוחו של האזרח מול העיתון
יהין	יעז	אין יכולת לצאת נגד אמצעי התקשורת ולשנות את המצב כי האזרח חלש ביחס אליהם, כי הם השולטים והקובעים מה יגיע לידיעת הציבור.
המעצמה	גוף בעל עוצמה	

ב. שאלת הערכה וביקורת.

לדעתי, אסור לאזרח לחוש חלש מול התקשורת, כי לכלל האזרחים יש יותר כוח מאשר לתקשורת, מהפכות רבות בעולם התרחשו בעקבות התנגדות שהתהוותה בנקודה מסוימת, והתפשטה לכל המדינה. ואם אזרחים רבים יתנגדו לחשיפה לתכנים מסוימים, תהא התקשורת חייבת להתחשב בדעתם. העיתונות מודעת לכוחם של האזרחים לחולל

שינוי, אך מנצלת בינתיים את אדישותם. מלבד זאת אדם צריך להילחם על האמת שלו, גם אם נראה לו שהמערכה אבודה, כדי להשמיע את קול האמת; ואולי בכך לעצור קצת את ההידרדרות העלולה להימשך, אם איש לא ימחה. אברהם אבינו עמד יחידי מול כוחות האלילות ולא נרתע מלהשמיע את קולו אף שהיה יחיד מול רבים.

5. דוגמאות לאמצעים רטוריים שהכותב משתמש בהם במאמר בפסקות ד-ה:

האמצעי	הדוגמה
שבירת צירוף כבול	מגיעים מים עד רפש (במקור - עד נפש) (שורה 23)
אירוניה	אבירי זכות הציבור לדעת (שורה 27)
לשון סגיי נהור	צדקנית ומתחסדת (שורה 29-30)
פירוט	הציבור ידע... יוקיע... ויתרחק - (30-31)
מילים טעונות	רפש, מזיקה, מעשי פשע חמורים, רוע, מגונה, יוקיע...

פרק שני - תחביר

8. א. ניתוח משפטים:

(I) משפט מורכב:

אנשי תקשורת פסוקים בנושאים אלה טוענים להגנתם כי הם מספקים
האשק פסוקים אלה
 את סקרנותם של הקוראים

(II) משפט איחוי:

בציבור גוברת המודעות להשפעה המזיקה של פרסומים אלה, אזכר א' פסוק
אזכר ב' פסוק
 פולמוס ציבורי בנושא.

(III) משפט פשוט:

העיסוק המתמיד של אמצעי התקשורת בנושאים כאלה מעלה אותם לסדר היום הפנימי של האדם.

ב. המרת משפט III למשפט מסוג תחבירי אחר.

המשפט הנתון: העיסוק המתמיד של אמצעי התקשורת בנושאים כאלה מעלה אותם לסדר היום הפנימי של האדם.

אפשרויות ההמרה:

(1) מכיוון שאמצעי התקשורת עוסקים בנושאים כאלה באופן מתמיד, הם עולים לסדר היום הפנימי של האדם. - **משפט מורכב**

(2) אמצעי התקשורת העוסקים בנושאים כאלה באופן מתמיד, מעלים אותם לסדר היום הפנימי של האדם. - **משפט מורכב**

(3) אמצעי התקשורת עוסקים בנושאים כאלה באופן מתמיד, לכן הנושאים עולים לסדר היום הפנימי של האדם. - **משפט איחוי**

9. א. התחימה הראשונה היא הנכונה כי הפסוקית מורכבת.

I. לצערנו, אין בישראל חוק המחייב את אמצעי התקשורת לפרסם באותיות גדולות כי "מוצר זה משחית את הנפש".

סוג המשפט: מורכב (בעל פסוקית לוואי מורכבת שבתוכה פסוקית מושא).

ב. לצערנו – הסגר

ג. הסגרים נוספים מפסקה א' במאמר: למעשה, למרבה הפלא.

10. א. התפקיד התחבירי של "אמצעי התקשורת בכל אחד מהמשפטים הבאים:

(1) הכול מסכימים כי **אמצעי התקשורת** אמורים לפרסם מידע עדכני על אירועים בארץ ובעולם.

(2) יש מדינות שבהן השלטון מפקח על **אמצעי התקשורת**.

(3) הידיעה על ההוריקן הצפוי לא הגיעה למרבית התושבים, על אף **אמצעי התקשורת** המפותחים.

(4) העיתון הוא **אמצעי תקשורת** נפוץ, לכן הפרסום בו משתלם. ^{ל"ג}

(5) בזכות **אמצעי התקשורת** המודרניים הופך העולם כולו ל"כפר גלובלי". ^{ל"ג}

ב. המשפט בעל החלק הכולל הוא משפט (1).

הכול מסכימים כי אמצעי התקשורת אמורים לפרסם מידע עדכני על אירועים בארץ ובעולם. ^{ל"ג}

11. (I) **אין** הם מוכנים לקבל את עמדת הציבור. ^{ל"ג}

(II) **אין** לפרסומים אלה השפעה חיובית. ^{ל"ג}

(III) לאיש **אין** אומץ לומר למשחית הרף. ^{ל"ג}

(IV) **אין** ספק, כלי התקשורת אמורים לספק מידע. ^{ל"ג}

א. (1) במשפטים II, III המילה **אין** משמשת כנשוא.

(2) הנשוא בשני המשפטים האחרים הוא **נשוא מורחב**.

ב.

המשפט המשובש	השיבוש	התיקון
I. כאשר רואים ושומעים על מעשי פשע רבים, עלולים להתרגל אליהם.	לפעלים שומעים ורואים מילות יחס שונות. שומעים על ורואים את. יש להפריד בין הפעלים, ולכל אחד מהם לצרף את מילת היחס שלו.	כאשר רואים מעשי פשע רבים, ושומעים עליהם, עלולים להתרגל אליהם.
II. מוסריות גבוהה ומידת הרחמים מאפיינים את העם היהודי.	הנשוא הוא מוסריות ומידת הרחמים, ושתייהן צורת נקבה. צריכה להיות התאמה דקדוקית במין ובמספר בין הפועל (הנשוא) לגוף עושה הפעולה (הנשוא), במשפט זה - צורת נקבה רבים.	מוסריות גבוהה ומידת הרחמים מאפיינות את העם היהודי.

12. א. משפט II יוצא דופן מבחינת תפקיד הקשר יכ"י.

פגמה אפסוקי מולא

(I) מומחים לבריאות הנפש קובעים כי פרסומים אלה מהווים מודל לחיקוי.

פגמה אפסוקי מביה

(II) אין לציבור היכן למחות כי כלי התקשורת הם הקובעים מה יתפרסם.

פגמה אפסוקי מולא

(III) העיתונאי חושש כי פרסום הכתבה יזיק לקוראים.

אואי

ב. מומחים לבריאות הנפש קובעים כי פרסומים אלה מהווים מודל לחיקוי.

אואי

העיתונאי חושש כי פרסום הכתבה יזיק לקוראים.

ג. המרת משפט III ממשפט מורכב למשפט פשוט :

המרה למשפט פשוט	המשפט
העיתונאי חושש מן הנזק לקוראים שבפרסום הכתבה.	העיתונאי חושש כי פרסום הכתבה יזיק לקוראים.

פרק שלישי - מערכת הצורות

13. קבוצה א: אנשים בוחרים בזכות להישאר זָכִים.

מדור זה זֹכָה לשני עמודים בעיתון.

קבוצה ב: הוֹעֵדָה התכנסה אמש.

הילדה מְעַדָה במדרגות.

הזכויות נוֹעְדוּ להגן על האדם.

קבוצה ג: הכול מסכימים כי הרוע מְגַנָּה.

העיתונאי טען לְהִגְנָתוֹ כי הוטעה.

במדינה דמוקרטית מְגַנְיִים על זכות הציבור לדעת.

קבוצה ד: הצנזורה הִתִּיכָה לפרסם את הידיעה.

"ולא תוֹתִירוּ ממנו עד בוקר".

שבערב ראש השנה נוהגים לערך הַתִּכָּת נדרים.

השורש של שתי המילים האחרות בקבוצה	השורש של המילה היוצאת דופן	המילה היוצאת דופן בקבוצה
ז-כ-י/ה	ז-כ-כ	זָכִים
י-ע-ד	מ-ע-ד	מְעַדָה
ג-נ-נ	ג-נ-י/ה	מְגַנָּה
נ-ת-ר	י-ת-ר	תוֹתִירוּ

14. א. (1) בעקבות תיאורים חוזרים ונשנים כאלה נפש הקורא עלולה לְהֵאָטֵם.

השורש	הבניין	המילה
ש-נ-י/ה	נפעל	נְשָׁנִים
א-ט-ם		לְהֵאָטֵם

(2)

צורת העתיד	המילה
יִשָּׁנוּ, יִשְׁנוּ, יִתְּשָׁנוּ	נְשָׁנִים

(3)

צורת העבר נסתרים	המילה
אָטמו, נאָטמו, האָטו, יאָטמו	להאָטם

ב. הציבור יוקיע את הרוע ויתרחק ממנו

המילה	השורש	פועל מאותו הבניין
יוקיע	י-ק-ע	קעקע, יקהה, ינקט, ינקה

ג. פועל יוצא דופן בשורשו:

(I) הוא הפיר בחטאו.

(II) הוא אינו מתנפר לחברו.

(III) הוא לא התמפר לקריאת עיתונים. - הפועל האמרי יוצא נוסף בלשון.

(IV) תעודותיו הפרו לצורך קבלה לעבודה.

15. א. ב.

הפעלים	הפועל היוצא דופן בשורשו	השורש של הפועל היוצא דופן	השורש המשותף לפעלים האחרים	ב. הבניין של הפעלים
הפיר, מתנפר, התמפר, הפרו	התמפר	מ-כ-ר	נ-כ-ר	הפעיל, התפעל, התפעל, הופעל

ג. תקינות:

• מכיר / מפיר

• מסבכת / מסבכת

16. א.

המילה	המשמעות	יוצא דופן בתצורתו
פְּרָסוּמַאי, כְּתָב, סוּפֵר, פְּרָשָׁן	בעלי מקצוע	פְּרָסוּמַאי – בסיס + צורן

ב. (1)

שורש ומשקל	בסיס+צורן
בְּעוּר	פְּנִימִי
תִּקְשָׁרֶת	רְכִילוֹת
מַעְצָמָה	
שִׁלְטוֹן	

(2) אופן היווצרות של המילה עֲדָכְנִי – הלחם: עד+כאן = עדכן, והוספת צורן אִי (הלחם + צורן סופי)

המילים	היוצא דופן מבחינת הגזרה	הגזרה של היוצא דופן
מִידָע, הַצָּגָה, מוֹסָד, תוֹעֵלֶת	הַצָּגָה	חפיי"צ
חֲקוּי, הַלְוָאָה, מַעֲנָה, הַתְּמַצָּאוֹת	הַתְּמַצָּאוֹת	נל"א

17.

המילים	המשמעות המשותפת של הצורן הסופי	שם יוצא דופן מבחינת הבסיס	המשותף לבסיסים של השמות האחרים
רְגִישוּת, תִּקְיִפוּת, עֵתוֹנוּת, סִקְרָנוּת	שם עצם מופשט	עֵתוֹנוּת – (הבסיס שלו עת + און)	שמות תואר שנוצרו משורש ומשקל.